

Notat

Til : Arbeids- og sosialkomiteen
Fra : Norsk Sykepleierforbund

Doknr. : 1347459

INNSPILL TIL HØRING OM PROP. 1 S (2023-2024) PÅ ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTETS BUDSJETT- OG POLITIKKOMRÅDER

NSF anmoder komiteen om å bidra til følgende grep i behandlingen av budsjettforslaget:

1. Likestille skift- og turnusarbeid
2. Et relevant HMS-begrep i offentlig, kvinnedominert sektor
3. Arbeidstilsynet må tildeles midler og virkemidler til å gjennomføre et landsomfattende tilsyn i helse- og omsorgstjenesten
4. Virkemidler som avhjelper arbeidskraftsutfordringen i helsesektoren

Den demografiske utviklingen og knapphet på arbeidskraft fordrer flere virksomme grep for å redusere sykefravær, frafall fra yrkene og uførhet blant ansatte i helsesektoren. Arbeidsbelastningen må ned. Sykepleiere må makte å stå i yrket frem til pensjonsalder, heltidsandelen må opp og det må bli enklere for friske, pensjonerte sykepleiere å jobbe uten å få avkortet pensjon.

Norsk Sykepleierforbund (NSF) peker på følgende fire punkter:

Likestille skift- og turnusarbeid

I 2009 vedtok Stortinget en bestemmelse som skulle bidra til at arbeidstakere i tredelt turnus fikk redusert ukentlig arbeidstid ut fra belastningen i turnusordningene (likestilling av skift og turnus).

NSF mener det er nødvendig med en innretning som faktisk retter opp den ubalansen som fortsatt eksisterer mellom skift- og turnusarbeid. Nåværende lovbestemmelse reflekterer ikke belastningen som ansatte i turnus har, med hyppige skifter i døgnrytme og forkortet hviletid mellom vaktene.

Fafos¹ evaluering av lovendringen (2023) viser at sykepleiere og jordmødre på sykehus som omfattes av bestemmelsen, har fått en beskjeden reduksjon av ukentlig arbeidstid på mellom 0,6 timer til 0,8 timer. Svært få ansatte i kommunal sektor omfattes av bestemmelsen og har ikke fått noen arbeidstidsreduksjon.

NSF mener at nåværende lovbestemmelse bør endres slik at den omfatter ansatte som jobber lange vakter i helgene og ansatte i rene nattevaktstillinger. Fafos evaluering påpeker behovet for de samme justeringene. NSF mener i tillegg at det er viktig at turnusarbeidere får uttelling for all ubekvem arbeidstid, også nattevaktstimer etter kl. 06. Selv om disse timene etter loven ikke er definert som nattarbeid, er de minst like belastende som nattetimene.

Et relevant HMS-begrep i offentlig, kvinnedominert sektor

HMS-begrepet må utvikles og bli mer relevant for helse- og omsorgssektoren. I tillegg til de mer velkjente arbeidsmiljøeksponeringene², opplever sykepleiere og spesialsykepleiere høy grad av

¹ Alsos, K., Andersen, R. K., Flatland, T. og Kristine Nergaard. (2023). *Tredelt skift og turnus – evaluering av bestemmelsen om omregnet tid*. Fafo-rapport 2023:05.

² Bakke, B., Degerud, E. M. M., Gravseth, H. M.U., Hanvold, T. N., Løvseth, E. K., Mjaaland, B., Sterud, T. & Øygardslia, H. (2021). *Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2021. Status og utviklingstrekk*. STAMI-rapport 4 (2021).

emosjonelle krav på jobb. Høye jobbkra, liten kontroll, emosjonelle belastninger og rollekonflikter er alle faktorer som kan føre til sykefravær, og som i stor grad er til stede i sykepleieryrket. STAMI viser at det er et stort potensial for å forebygge sykefravær blant sykepleiere³. På sykehus er det samlet sett et forebyggingspotensiale på 26 prosent. I sykehjemsektoren er forebyggingspotensialet samlet sett hele 40 prosent.

NSF mener det er nødvendig med mer kunnskap om de viktigste faktorene som kan forebygge og redusere akkumulert belastning, opplæring og mer målrettet bruk av bedriftshelsetjenesten. Helsesektoren er kvinnedominert. Det er et stort behov for mer forskning på kvinners arbeidshelse og på arbeidsmiljøfaktorene i kvinnedominert arbeid. En heltidspott vil for eksempel ikke løse deltidspøblemet, hvis man ikke samtidig ser på kvinners arbeidshelse og arbeidsmiljøets betydning. NSF forventer at Kvinnehelseutvalgets forslag om en "kvinnehelsemilliard" og de 75 tiltakene blir fulgt opp i statsbudsjettene framover. Det offentlige utvalget om kvinners arbeidshelse må nedsettes så snart som mulig, jf. bevilgningen i revidert nasjonalbudsjett.

Arbeidstilsynet må tildeles midler og virkemidler til å gjennomføre et landsomfattende tilsyn i helse- og omsorgstjenesten

NSF mener Arbeidstilsynet må tildeles midler slik at de kan gjennomføre landsomfattende tilsyn i helse- og omsorgstjenesten. En ny runde med tilsyn tilsvarende kampanjene «God Vakt» og «Rett hjem» er nødvendig fordi sektoren er i stadig omfattende endring og omstilling. Arbeidstilsynet må sikres virkemidler som er tilpasset en helse- og omsorgstjeneste som ikke kan stenge ned.

Det er en sammenheng mellom ansattes arbeidsmiljø, pasientsikkerhet og kvalitet. Arbeidstilsynet og Helsetilsynet må få sterkere signaler og krav om å samarbeide og finne hensiktsmessige løsninger når arbeidstaker- og pasientrettigheter kommer i konflikt.

Virkemidler som avhjelper arbeidskraftsutfordringen i helsesektoren

NSF har over tid påpekt behovet for en samlet strategi fra regjeringen for å løse arbeidskraftutfordringene i helsesektoren. Å legge til rette for at flere kan jobbe heltid og benytte pensjonerte sykepleieres restarbeidsevne på best mulig måte, er to konkrete tiltak.

Virkemidler for å øke heltidsandelen: NSF mener budsjetttrammen til kommunene og spesialisthelsetjenesten må muliggjøre tilsetting i hele og faste stillinger. Helsefremmende arbeidstidsordninger og en bemanning som tar høyde for fravær er viktige forutsetninger for at sykepleiere skal makte å stå i hele stillinger. Et tillitsbasert og velfungerende lokalt partssamarbeid er også en nødvendig forutsetning for å oppnå en bærekraftig heltidskultur.

Regjeringens heltidspott må styrkes betraktelig hvis dette skal være et reelt virkemiddel. Opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten må konkretiseres, midler må settes av og planen må sees i sammenheng med regjeringens øvrige reformarbeid.

Mulige virkemidler og løsninger som bidrar til å benytte pensjonerte sykepleieres restarbeidsevne på best mulig måte, er omtalt i brev til komiteen datert 22.9.23. Departementet har hittil ikke ønsket noen av løsningene. Med tanke på sykepleiermangelen, utgjør friske, pensjonerte sykepleieres restarbeidsevne en viktig ressurs, og vi ber derfor komiteen på nytt vurdere NSF's forslag.

---

³ STAMI (2021). Stort potensial for å forebygge sykefravær blant sykepleiere. Nyhetssak <https://stami.no/stort-potensial-for-a-forebygge-sykefravaer-blant-sykepleiere/>

